

K O H T U O T S U S

Eesti Vabariigi nimel

Kohus	Tallinna Ringkonnakohus, tsiviilkolleegium
Kohtukoosseis	Eesistuja Indrek Parrest, liikmed Margo Klaar ja Imbi Sidok-Toomsalu
Otsuse tegemise aeg ja koht	14.06.2016, Tallinn
Tsiviilasi number	2-15-2372
Tsiviilasi	OÜ ProWeb hagi Billion OÜ vastu kahju hüvitamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Harju Maakohtu 29.06.2015 otsus
Tsiviilasi hind	1000 eurot
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	OÜ ProWeb apellatsioonkaebus
Menetlusosalised ja nende esindajad	Hageja (apellatsioonimenetluses apellant): OÜ ProWeb (registrikood 11793110), lepinguline esindaja jurist Mihkel Leesment Kostja (apellatsioonimenetluses vastustaja): Billion OÜ (registrikood 12030740), seaduslik esindaja juhatuse liige Vahur Singa
Menetluse liik	kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON:

- 1. Tühistada Harju Maakohtu 29.06.2015 otsus ja saata tsiviilasi samale maakohtule uueks läbivaatamiseks.**
- 2. Apellatsioonkaebus rahuldada osaliselt.**

Edasikaebamise kord

Otsuse peale võib kassatsiooni korras edasi kaevata, esitades kaebuse vahetult Riigikohtule 30 päeva jooksul otsuse kassaatorile kättetoimetamisest, kuid mitte pärast viie kuu möödumist otsuse avalikult teatavaks tegemisest. Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Menetlusosaline võib ise esitada Riigikohtule menetlusabi saamise taotluse, samuti esitada

teise menetlusosalise kaebuse või muu taotluse kohta seisukohti ja vastuväiteid. Menetlusabi andmise taotlus ei peata seaduses sätestatud ega kohtu poolt määratud tähtaja kulgemist. Seaduses sätestatud tähtaja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb.

Hagi ja selle aluseks olevad asjaolud

1. OÜ ProWeb (hageja) esitas Harju Maakohtule 14.02.2015 hagiavalduse Billion OÜ (kostja) vastu, paludes mõista kostjalt välja kahju summas 1000 eurot.
2. Hagiavalduse kohaselt on kostja alates veebruarist 2015 kuni hagi esitamiseni korduvalt avaldanud nii hageja kui hageja juhatuse liikme kohta avalikes sotsiaalmeedia võrgustikes ebatõest infot ja kahjustanud sellega hageja mainet. Selle tõttu on mitu klienti hageja teenustest loobunud.
3. Kostja poolt levitatud väidete kohaselt on hageja disain veebilehel www.pizzameister.ee äravahetamiseni sarnane kostja poolt loodud disainile veebipoes www.pizzakuller.ee. See väide ei vasta tõele. Kasutatavad disainikavandid ja kasutatud veebipoodide platvormid on täielikult erinevad. Ekraanitõmmised näitavad, et need veebilehed on erinevate disainilahendustega, kasutatud on täiesti erinevat funktsionaalsust. Hageja e-pood kasutab OpenCart platvormi, pizzakuller.ee kasutab Wordpress platvormi. Nende platvormidega kaasnevad funktsionaalsused on vabavarana kättesaadavad kõikidele kasutajatele. Hageja portaalis kasutatud pildid on võetud internetist tasuta pildipangast. Kõik tekstid on kirjutatud hageja disaineri poolt ja nendes ei leidu sarnasust pizzakuller.ee lehe tekstidega.
4. Kostja poolt levitatud väidete kohaselt müüb hageja kostja veebilehele sarnaneva disainiga e-poodi portaalides OpenCart ja proweb.ee. Ka see ei vasta tõele.
5. Hageja palus mõista kostjalt välja hagejale tekitatud kahju väärtuses 1000 eurot.

Kostja vastuväited

6. Kostja hagi ei tunnistanud. Kostja hinnangul on hageja rikkunud kostja õigusi intellektuaalsele omandile, kopeerides kostja poolt loodud pizzakuller.ee veebilehelt kujundus- ning sisuelemente. Hageja pole kostja poole disaini litsentsi saamiseks kunagi pöördunud ning on kopeeritud disaini avaldanud nii enda veebilehel proweb.ee, kui ka opencart.com, opencarto.com ja osta.ee veebikeskkondades, pakkudes disaini müügiks kolmandatele isikutele.
7. Sotsiaalvõrgustikes facebook.com ning pixel.ee on kostja avaldanud üksnes asjakohaseid ning tõendatud fakte disaini kopeerimisjuhtumist, millele on kostja lisanud omapoolseid hinnanguid. Hageja on disaini kopeerimist tunnistanud ka ise nii pixel.ee kommentaariumis kui ka kostjaga peetud kirjavahetuses.

8. Kostja on nõudnud hagejalt avalikku vabandamist. Ilma vabanduseta pole kostja nõus arutama suhtlusõrgustikest teemapüstituste või postituste eemaldamist.

Maakohtu otsus

9. Harju Maakohus jättis 29.06.2015 otsusega hagiavalduse rahuldamata ning menetluskulud hageja kanda.
10. Hagiavalduse täpsustuses on välja toodud, et hagejaks on OÜ ProWeb, st juriidiline isik. Hageja on menetluses avaldanud, et soovib nii varalise kui mittevaralise kahju hüvitamist. Maakohus asus seisukohale, et kuna hagiavalduse täiendusest nähtuvalt on hageja esitanud kostja vastu nõude mittevaralise kahju hüvitamiseks, esineb kohtul alus üksnes hageja mittevaralise kahju nõude käsitlemiseks.
11. Juriidilisel isikul võib olla tema au ja hea nime kahjustamise korral õigus nõuda sellise rikkumise lõpetamist või seeläbi tekitatud varalise kahju hüvitamist. Juriidilisele isikule ei saa tema olemusest tulenevalt kuuluda mittevaralise kahju hüvitamise nõuded. Kuna hageja pole esitanud varalise kahju hüvitamise nõudeid, jättis maakohus hagi rahuldamata.

Apellatsioonkaebus

12. Maakohtu otsuse peale esitas hageja 20.07.2015 apellatsioonkaebuse, milles palus maakohtu otsuse tühistada ning hagi rahuldada.
13. Riigikohtu lahend tsiviilasjas nr 3-2-1-35-97, millele maakohus viitab, on aegunud. Mittevaraline kahju võib tekkida ka juriidilistel isikutel näiteks nende majandustegevusse sekkumisega. Võlaõigusseadus (VÕS) ei välista juriidilisele isikule ebaõigete andmete avaldamisega põhjustatud mittevaralise kahju hüvitamist.
14. Maakohtu viide VÕS §-le 1046 ja isiklike õiguste rikkumisele pole asjakohane. VÕS eristab kahju õigusvastase tekitamise alustena isikliku õiguse rikkumist ning isiku majandus- ja kutsetegevusse sekkumist. Kui isiklike õiguste rikkumine saab tulla kõne alla vaid füüsiliste isikute puhul, siis majandustegevusse sekkumine eeldab juriidilist isikut, sest juriidilistele isikutele on omane majandustegevus, füüsilistele isikutele aga kutsetegevus.
15. Maakohus ei selgitanud hagejale, et juriidilise isiku mittevaralise kahju hüvitamise nõue võib jääda rahuldamata. Kohus oleks pidanud andma hagejale võimaluse hagiavaldust muuta. Hagiavalduses sisaldus palvepunkt varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks.
16. Maakohus oleks pidanud täpsustama, mis alusel taotles hageja kahju hüvitamist. Küsimus sellest, kas kahju on varaline või mittevaraline, on õiguslik. Seega on tegemist õigusväidetega, millega kohus tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 436 lg 7 alusel pole otsust tehes seotud.

Vastustaja seisukoht

17. Kostja vaidles apellatsioonkaebusele vastu ja palus jätta see rahuldamata.

Ringkonnakohtu seisukoht

18. Kolleegium, tutvunud apellatsioonkaebusega ja tsiviilasja materjalidega, leiab, et maakohu otsus tuleb tühistada ning tsiviilasi saata TsMS § 657 lg 1 p 3 alusel esimese astme kohtule uueks läbivaatamiseks. Ringkonnakohtu hinnangul on maakohus rikkunud menetlusõiguse norme määral, mis toob kaasa otsuse tühistamise. Apellatsioonkaebus tuleb rahuldada osaliselt.

19. Kolleegium iseenesest nõustub maakohu seisukohaga, et juriidiline isik ei saa nõuda mittevaralise kahju hüvitamist. Selles osas ei annaks apellatsioonkaebuse väited alust maakohu otsuse tühistamiseks. Kolleegium mõnab, et küsimus isikuõiguste olemasolust juriidilistel isikutel võib olla õigusteoorias vaieldav, kuid Eesti senises kohtupraktikas ei ole selliseid õigusi tunnustatud. Hagejaga võib nõustuda selles, et Riigikohtu lahend tsiviilasjas nr 3-2-1-35-97 tugineb tsiviilkoodeksi normidele ning VÕS § 1045 lg 1 p-s 4 ja §-s 1046 nimetatud isikuõiguste osas ei ole Riigikohus seni nii selgeid seisukohti väljendanud. Samas ei saa eelnevast järeldada, et tsiviilasjas nr 3-2-1-35-97 Riigikohtu poolt väljendatud seisukohad oleksid iganenud. Selles otsuses esitatud põhjendusi arvestades pole kolleegiumi hinnangul ka alust arvata, et võlaõigusseaduse normide rakendamise osas asuks Riigikohus põhimõtteliselt teistsugusele seisukohale. Kolleegium ei nõustu hageja käsitlesega mittevaralise kahju ja moraalse kahju mõistete erinevast mahust.

20. Samas on maakohus ringkonnakohtu hinnangul jätnud olulises osas täitmata eelmenetluse ülesanded. TsMS § 392 lg 1 p-de 1 ja 3 kohaselt peab kohus eelmenetluses muu hulgas välja selgitama hageja nõuded ning menetlusosaliste faktilised ja õiguslikud väited esitatud nõuete kohta. Kohtuotsuse saab TsMS § 435 lg 1 järgi langetada pärast seda, kui asja on arutatud ammendavalt ja asi on lahendi tegemiseks valmis. Asi on otsuse tegemiseks valmis siis, kui kohus saab TsMS § 438 lg 1 kohaselt hinnata asjas kogutud tõendeid ning otsustada, mis asjaolud on tuvastatud, millist õigusakti tuleb kohaldada ehk lahendatava küsimuse õiguslikult õigesti kvalifitseerida ning teha järelduse, kas hagi kuulub rahuldamisele.

21. Praegusel juhul on maakohus otsuses käsitlenud hageja kahju hüvitamise nõuet kui mittevaralise kahju hüvitamise nõuet, samas ei ole kohus eelmenetluses välja selgitanud, kas hageja on üldse esitanud mittevaralise kahju hüvitamise nõude või nõude varalise kahju hüvitamiseks. Toimikust nähtuvalt on hageja esindaja 09.06.2015 maakohu istungil selgitanud, et hageja tugineb nii varalise kahju hüvitamise kui mittevaralise kahju hüvitamise nõudele (tl-d 107 ja 107/pöördel). Kolleegium mõnab, et hageja avaldused maakohu menetluses on olnud ebaselged ning TsMS § 363 lg-s 1 sätestatud nõuetele vastavat hagiavaldust ei ole esitatud, mh on ebaselge, millistele asjaoludele tuginedes ja millist kahju hageja nõuab. Hageja on palunud välja mõista

kahju maine kahjustamise eest (nt tl 1), samas on hageja seostanud nõuet ka ettevõttele tekitatud majandusliku kahjuga (summas 1188 eurot) ning tellimuste katkestamisega klientide poolt (nt tl-d 7 ja 65). Samas ei ole maakohus neid ebaselgusi enne hagiavalduse menetlusse võtmist ega ka eelmenetluse käigus kõrvaldanud.

22. Maakohus on 03.03.2015 määrusega küll kohustanud hagejat hagiavalduses esinevad puudused kõrvaldama ning selgitanud mh, et hageja nõue peab olema üheselt ja arusaadavalt esitatud (tl-d 26-27). Seejärel esitatud hagiavalduse täienduses (tl 29) ei ole aga hageja nõude selgusega seonduvaid puudusi kolleegiumi arvates sisuliselt kõrvaldanud. Selles menetlusedokumentis on hageja formuleerinud oma nõude järgmiselt: "... palun mõista Proweb OÜ kasuks välja 1000 EUR ettevõtte maine ja varalise kahjustamise eest eelnimetatud perioodil." Seejärel on maakohus hagi menetlusse võtnud. Seejuures ei nähtu hagi menetlusse võtmise määrusest (tl 38), et menetlusse oleks võetud (ainult) nõue mittevaralise kahju hüvitamiseks. Seega ei ole tsiviilasja materjalidega kooskõlas maakohu otsuses väljendatud seisukoht, et kohus on menetlusse võtnud ainult mittevaralise kahju hüvitamise nõude. Ülalviidatud hagiavalduse täienduse päisesse märgitule ei saa kolleegiumi arvates omistada määravat tähtsust, arvestades mh asjaoluga, et täienduse esitamise ajal ei esindanud hagejat professionaalne õigusnõustaja.
23. Seonduvalt apellatsioonkaebuse väidetega lisab kolleegium, et kuivõrd hagimenetlus on põhiolemuselt võistlev menetlus (TsMS § 5 lg-d 1 ja 2) on hageja kohustuseks esitada oma selgelt väljendatud nõue ning tuua välja asjaolud tegeliku elujuhtumi (st elulise sündmuse) kohta, mille tuvastamisega hageja oma nõude seob. Varalise kahju ja mittevaralise kahju nõude (koos) esitamisel tuleb välja tuua, kui suure osa kahjust (rahaliselt väljendatuna) moodustab väidetav varaline kahju. See on vajalik juba põhjusel, et varalise kahju suurust tuleb hagejal (vaidluse korral) summaliselt tõendada (TsMS § 230 lg 1), samas kui mittevaralise kahju täpse suuruse tõendamine ei ole võimalik, mistõttu on mittevaralise kahju hüvitamiseks üldjuhul piisav nende asjaolude tõendamine, mille esinemisega seob seadus mittevaralise kahju hüvitamise nõude. Mittevaralise kahju eest välja mõistetava hüvitise suuruse otsustab kohus diskretsiooni alusel (vt nt Riigikohtu 26.06.2013 otsust tsiviilasjas nr 3-2-1-18-13, p 22). Seetõttu ei ole täiel määral põhjendatud hageja seisukoht, et kahju hindamine varaliseks või mittevaraliseks on üksnes õiguse kohaldamise küsimus, millega kohus TsMS § 436 lg 7 alusel ei ole otsust tehes seotud.
24. Puuduliku eelmenetluse tõttu ei ole ringkonnakohtul võimalik asja ise sisuliselt lahendada, sest apellatsioonistmes esmakordsel asja lahendamiseks oluliste faktiliste asjaolude kogumi olulises ulatuses tuvastamisel või ka selle puudumise tuvastamisel rikutaks kassatsioonimenetluse eripära arvestades poolte õigust kohtuotsuse peale faktiliste asjaolude tuvastamise ja tõendite hindamise osas edasi kaevata. Hageja võimalikku varalise kahju hüvitamise nõuet ei ole maakohus sisuliselt lahendanud ning vastavas osas puudub maakohu otsus, mille seaduslikkust ja põhjendatust saaks

ringkonnakohus apellatsioonkaebuse alusel hinnata. Eeltoodut arvestades tuleb tsiviilasi saata maakohtule uueks lahendamiseks eelmenetluse staadiumis.

25. Asja uuel läbivaatamisel tuleb maakohtul täita esmalt eelmenetluse ülesanded (TsMS § 392 lg 1), mh selgitada välja hageja nõuded ning menetlusosaliste faktilised ja õiguslikud väited esitatud nõuete kohta. Vaidlusaluseid asjaolusid ja suhteid tuleb kohtul vajalikus ulatuses nii faktilisest kui õiguslikust küljest menetlusosalistega arutada ning selgitada neile tõendamiskoormist. Juriidilise isiku kohta ebaõigete andmete avaldamisega tema majandustegevusse sekkumine võib olla õigusvastane eelkõige VÕS § 1045 lg 1 p 6 ja § 1047 alusel (nende sätete koosmõjus). Juhul kui leiab tuvastamist, et ebaõigeid andmeid on avaldatud tahtlikult, võib olla selline tegu õigusvastane ka VÕS § 1045 lg 1 p 8 alusel. VÕS § 1043 järgi peab kannatanule õigusvastaselt kahju tekitanud isik kahju hüvitama, kui ta on kahju tekitamises süüdi või vastutab kahju tekitamise eest seaduse järgi. VÕS § 1050 lg 1 kohaselt kahju tekitaja ei vastuta, kui ta tõendab, et ei ole kahju tekitamises süüdi, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Kahju õigusvastasest põhjustamisest tuleneva deliktilise vastutuse kohaldamiseks peab hageja üldjuhul tõendama objektiivse teokoosseisu, st kostja teo, kahju, põhjusliku seose kostja teo ja kahju vahel ning teo õigusvastasuse. Kui hageja on tõendanud, et kostja põhjustas õigusvastaselt hagejale kahju, vabaneb kostja vastutusest, kui ta tõendab mõne õigusvastasust välistava asjaolu esinemise või süü puudumise (vt nt Riigikohtu 20.04.2011 otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-19-11, p 12). Ebaõigete andmete avaldamise puhul õigusvastasust VÕS § 1047 lg-te 1 ja 2 järgi siiski eeldatakse. Seega peab hageja praegusel juhul eelkõige tõendama andmete avaldamise fakti, kahju tekkimist ja selle suurust ning põhjuslikku seost andmete avaldamise ja kahju tekkimise vahel. Kostja peab vastutusest vabanemiseks tõendama vähemalt ühe VÕS § 1047 lg-tes 1-3 sätestatud õigusvastasust välistava asjaolu esinemise või süü puudumise.
26. Hüvitatava varalise kahju ulatus tuleb kohtul kindlaks määrata VÕS §-s 127 sisalduvate üldpõhimõtete järgi (v.a § 127 lg 3), kohaldades vajadusel ka VÕS §-dest 139 ja 140 tulenevaid piiranguid. Saamata jäänud tulu eest kahjuhüvitise saamiseks peab hageja muu hulgas tõendama, et tal oli kavatsus ja võimalus tulu saada (vt Riigikohtu 21.06.2011 otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-55-11, p 12 ja seal viidatud varasem praktika)
27. Lõpuks tuleb maakohtul vormistada TsMS § 436 lg 1 ja § 442 nõuetele vastav otsus. Juhul kui hageja ka asja uuel läbivaatamisel ei suuda kohtu poolt määratud tähtaja jooksul esitada selget nõuet ja/või tuua välja hagi aluseks olevaid asjaolusid, tuleks maakohtul kolleegiumi arvates kaaluda hagi läbivaatamata jätmist TsMS § 423 lg 2 p 2 ja § 340¹ alusel, sest sisuliselt ebaselget nõuet ei ole võimalik kohtul rahuldada. Asja sisulist lahendamist ebaselge hagi põhjal tuleks kohtul vältida.

28. Kuivõrd maakohtu otsus kuulub eelmärgitud põhjustel tühistamisele ning tsiviilasi saadetakse maakohtule uueks arutamiseks, ei pea kolleegium vajalikuks käsitleda apellatsioonkaebuse muid väiteid.
29. Menetluskulude jaotuse määrab TsMS § 173 lg 3 teise lause alusel maakohus sõltuvalt asja uue lahendamise tulemustest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Indrek Parrest

(allkirjastatud digitaalselt)
Margo Klaar

(allkirjastatud digitaalselt)
Imbi Sidok-Toomsalu